

Kas eesti mees vajab soospetsiifilist terviseprogrammi?

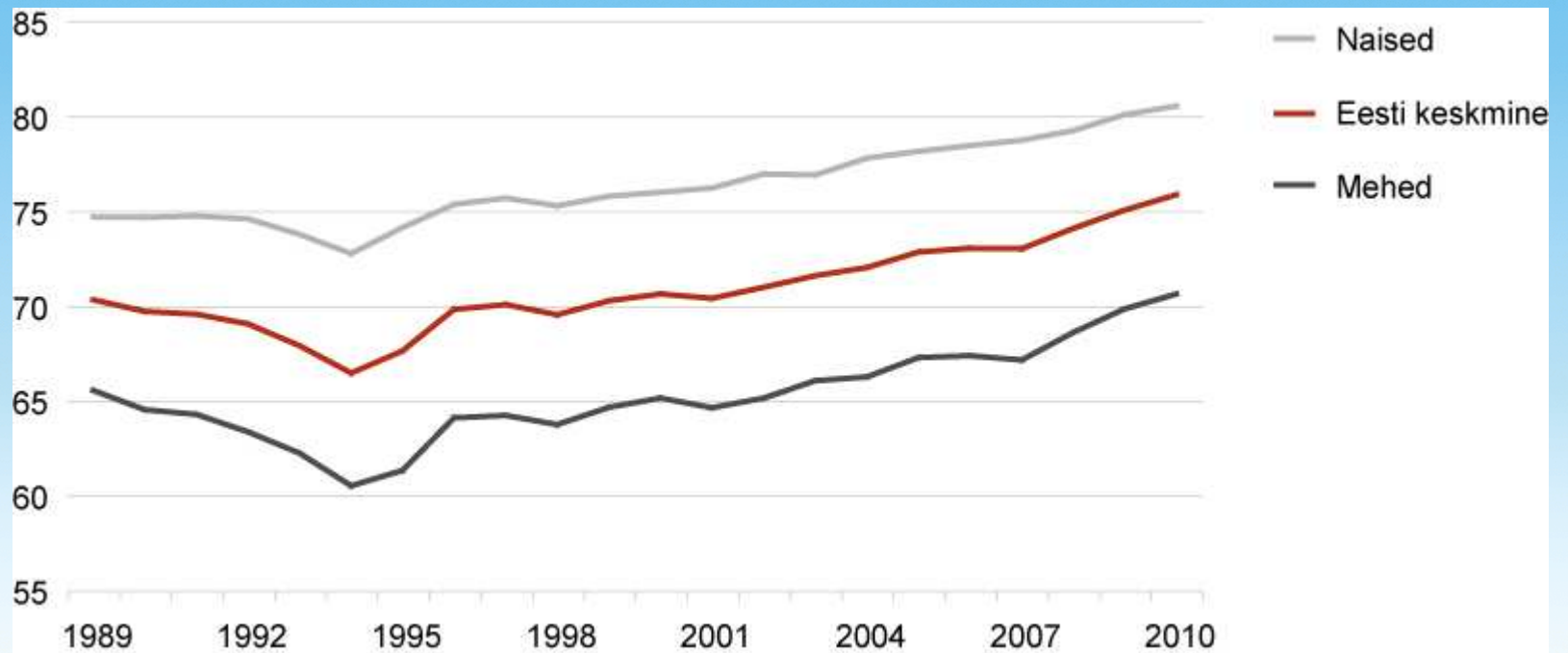
Margus Punab

Tartu Ülikooli Kliinikum, androloogiakeskus

Tartu Ülikool, Kirurgiakliinik

Oodatava eluea muutused Eestis

(statistikaamet)

OODATAV ELUIGA

Inimarengu aruanne 2006 (2004 andmed)

HDI Riik	naised	mehed	vahe
1. Norra	82	77,1	4,9
2. Island	82,7	79,0	3,7
5. Rootsi	82,5	78,1	4,4
9. Šveits	83,4	77,8	5,6
11. Soome	81,9	75,3	6,6
40. Eesti	77,2	65,8	11,4
65. Venemaa	72	58,9	13,1

MEHED ja NAISED EESTIS (Eesti Statistikaamet, 2010)

Vanus	mehed	naised	mehed/naised
0-9	72817	68691	106,0 %
10-19	73229	69484	105,4 %
20-29	106064	102627	103,3 %
30-39	92810	93170	99,6 %
40-49	85986	94239	91,2 %
50-59	80196	98409	81,5 %
60-69	55366	80707	68,6 %
70-79	37708	73833	51,1 %
80+	13087	41570	31,5 %

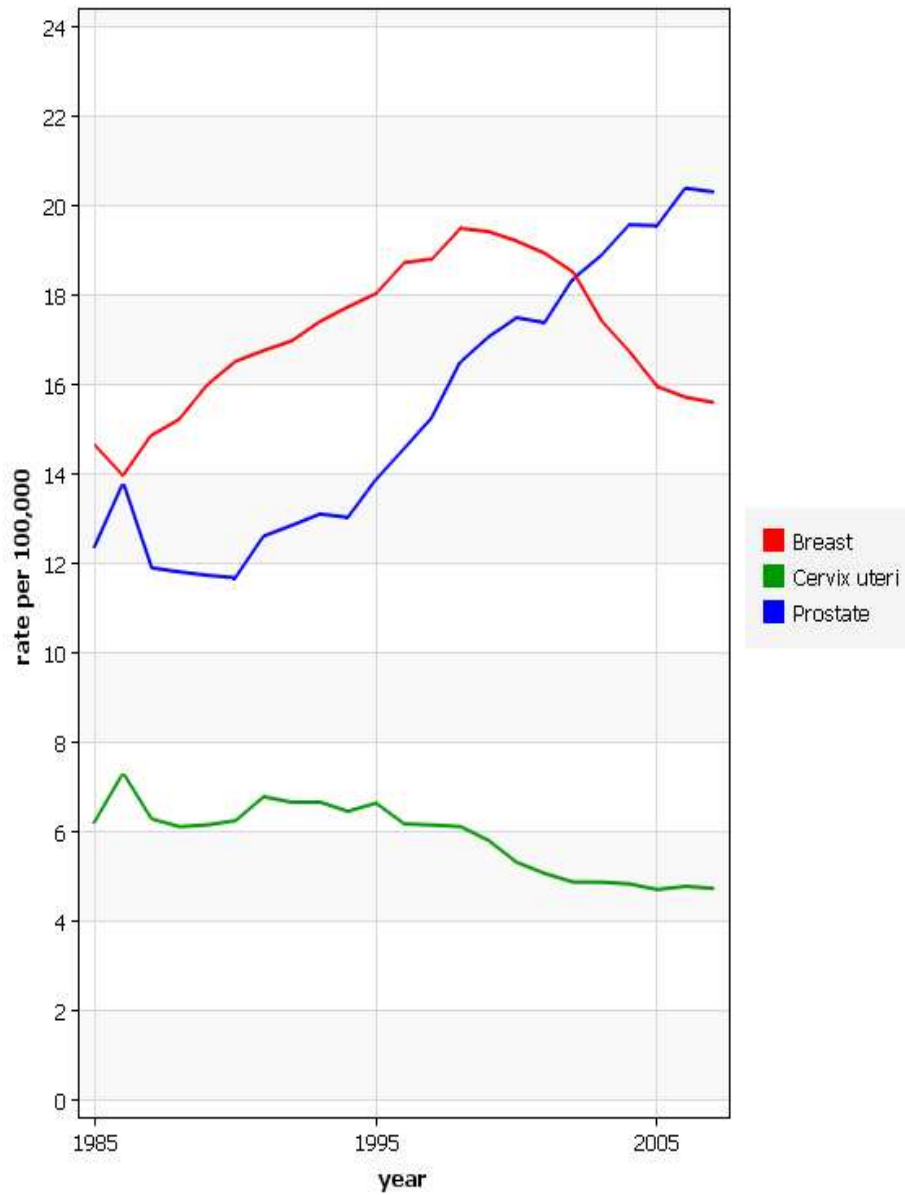
HK poolt rahastatud haiguste ennetamise tegevuskava aastaks 2012

- Südame veresoonkonna haiguste ennetamise projekt*
- Noorsportlaste tervisekontroll spordiga seotud terviseriskide ennetamiseks
- Rinnavähi varase avastamise projekt
- Emakakaelavähi varase avastamise projekt
- Osteoporoosi varase avastamise projekt
- Noorte reproduktiivtervisealase nõustamise ja seksuaalsel teel levivate haiguste ennetamise projekt*
- Koolitervishoiuteenus
- Vastsündinute fenüülketonuuria ja hüpotüreoosi skriiningu projekt
- Pärilike haiguste ennetamise projekt
- Vastsündinute kuulmise skriining

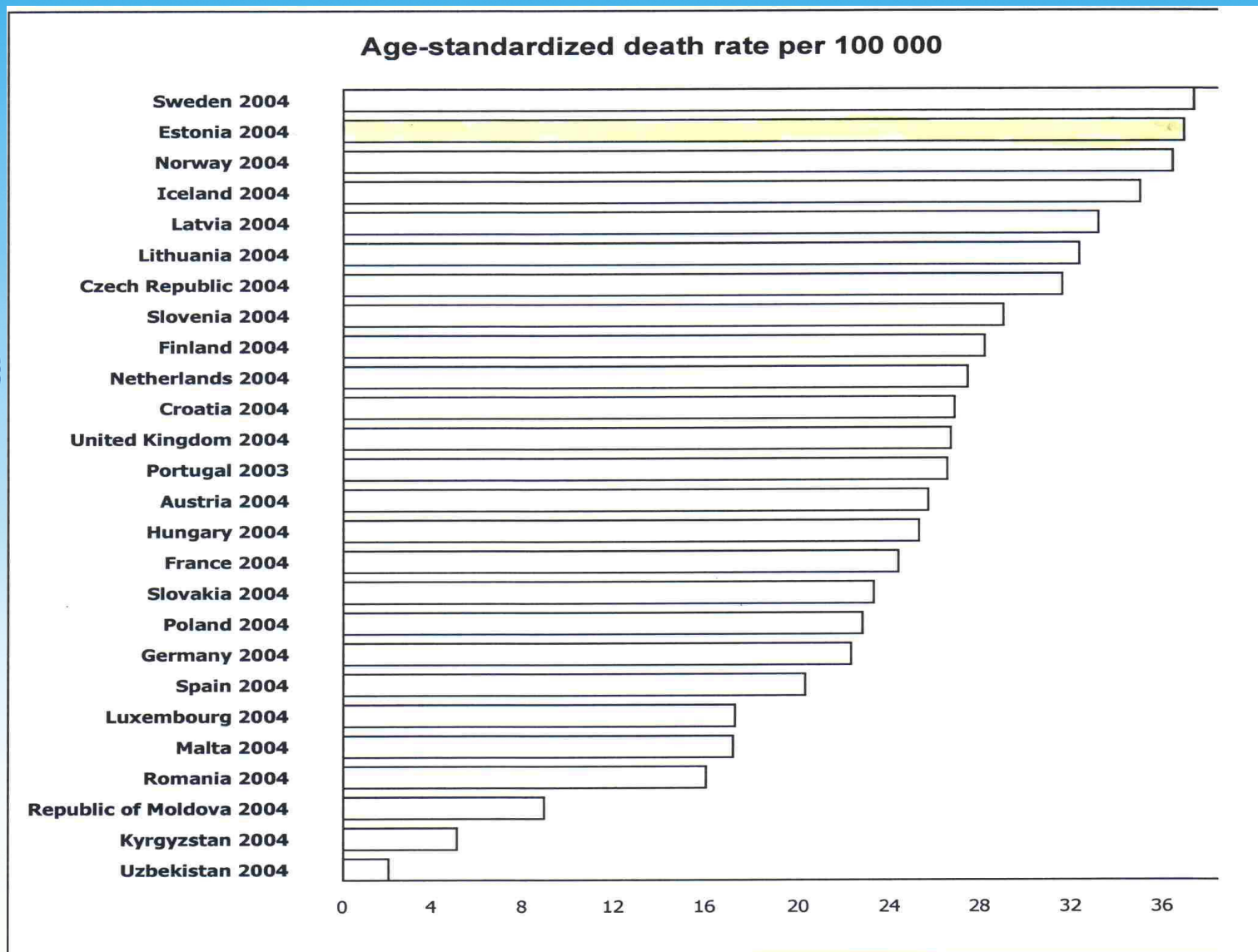

Estonia

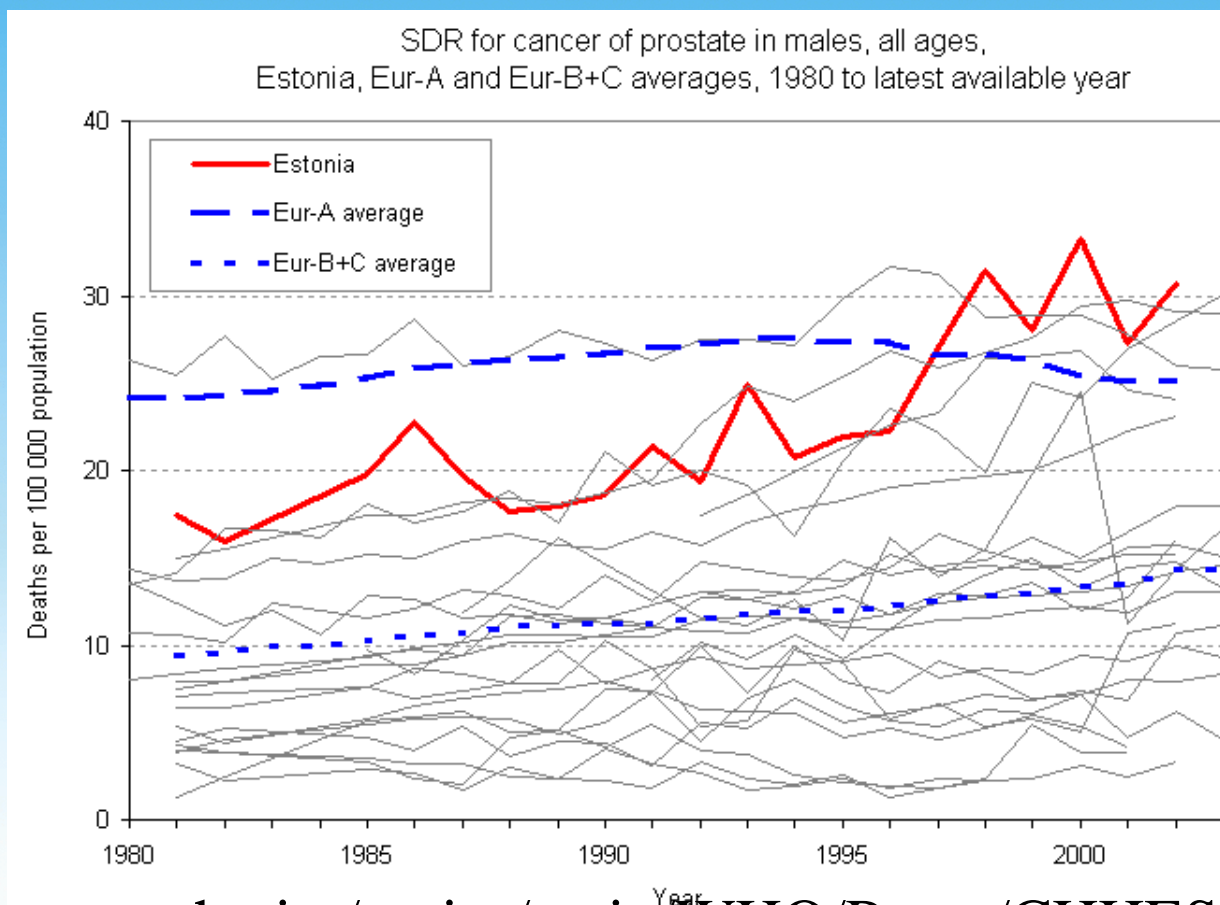
Age-standardised rate (World) all ages

Eesnäärmevähi suremuse hetkesituatsioon Eesti ja Rootsi tipus

Eesnäärmevähi hetkesituatsioon Eesti võrreldes Euroopaga

http://www.euro.who.int/eprise/main/WHO/Progs/CHHEST/mortality/20050524_18

Nõmme eesnäärmevähi varase avastamise projekt

Eesnäärmevähi varase avastamise Nõmme projekt

Koostöös Vähiliidu, Tartu Ülikooli Kliinikumi, Põhja-Eesti
Regionaalhaigla ja Nõmme Linnaosavalitusega

Projekt on koostatud tuginedes peamiselt edukalt toimivale ja tulemuslikule **programmile Tiroomi maakonnas Austrias**. Samuti oli arvestatud **The European Randomized screening for Prostate Cancer (ERSPC)** programmi avaldatud andmeid ja viimastel aastatel avaldatud Teadusartiklite tulemusi ning TÜK androloogiakeskuse viimaste aastate kogemust prostatiidi ja eesnäärmevähi seoste uurimisel Eestis.

Eesnäärmevähi varase avastamise Nõmme projekt

Sihtrühm:

Nõmme mehed vanuses 50-70 eluaastat (n=3100)

Planeeritud uuringud:

1. PSA
2. IPSS (kui valu, siis ka NIH-CPSI) küsimustikud
3. Kõrgeenenud PSA tasemega meestel prostatiidi uuringud (2-klaasi test)
4. Prostatiidi välistamise järel kõrgeenenud PSA tasemega meestel eesnäärme biopsia Viini nomogrammi (proovitükkide arv sõltub eesnäärme suurusest) alusel

Nõmme projekti eesmärgid

- Välja selgitada eesnäärmevähi võimalik levimus Eestis
- Analüüsida eesnäärmevähi skriiningprogrammi vajadust Eesti oludes.
- Välja töötada optimaalne uuringuskeem eesnäärmevähi varaseks avastamiseks Eestis
- Testida Eesti meditsiinisüsteemi eri etappide võimekust suuremahuliste mehespetsiifiliste profülaktiliste programmide läbiviimiseks

Nõmme projekt – grupi kirjeldus

Analüüsitav periood:

aprill 2008 - august 2009

Uuritavaid: 878 meest (28,3% sihtrühmast)

Keskmine vanus 60,52 aastat

Vanusegruppides:

49-59 aastat 413 meest

60-70 aastat 465 meest

Nõmme projekt – kusemishäired

IPSS	50-59a N=413		60 ja vanemad N=465		kokku N=878	
	0	39	9,4%	25	5,4%	64
1-7	227	55%	233	50,1%	460	52,4%
8-19	125	30,3%	169	36,3%	294	33,5%
>20	21	5,1%	36	7,7%	57	6,5%

Nõmme projekt – aktiivgrupp

Uuritavate arv	%	grupp
128	62,7%	Biopsia meestekliinikus
12	5,9%	uroloogile
4	2,0%	Biopsiast loobunud - üldtervis
11	5,4 %	Keeldusid uuringutest või biopsiast
20	9,8 %	Ei tulnud biopsiale (2 nüüd PERHis)
29	14,2%	PSA langus

Nõmme projekt – aktiivgrupp

Biopsia 128 mehel

- PCa leid n=41 (32,0%)
- PIN n= 6 (4,7%)

**Vähi levimus kogu uuritavate grupil
teadaolevate Bx alusel 4,7%**

(keskmine PSA Bx+ grupis 4,6 ng/ml

Bx- grupis 4,8 ng/ml

(Vähi võimalik levimus (65 meest) -7,4% (!!!)

(ERSBC Rotterdam 4,9%)

Nõmme projekti eesmärgid ja nende realiseerumine

- Välja selgitada eesnäärmevähi võimalik levimus Eestis - osaliselt
- Analüüsida eesnäärmevähi skriiningprogrammi vajadust Eesti oludes - jah?
- Välja töötada optimaalne uuringuskeem eesnäärmevähi varaseks avastamiseks Eestis - jah
- Testida Eesti meditsiinisüsteemi eri etappide võimekust suuremahuliste mehespetsiifiliste profülaktiliste programmide läbiviimiseks - jah

Konkreetne tulemus

Meeste kusemishäirete käsitusjuhend perearstidele - 2011

- Kinnitatud Perearstide Seltsi ja Uroloogide Seltsi juhtuste poolt
- Avaldamine ajakirjades:
  - Perearst – aprill 2011
  - Eesti Arst - mai 2011

KOKKUVÕTE

- Eesti mehed vajavad soospetsiifilist ennetavat terviseprogrammi
- Õige ülesehitusega varase avastamise või skriiningprogramm aitab vähendada meeste suremust ja ei jää oma tulu-kulu suhtelt alla emakakaela ja rinnavähi skriiningprogrammidele
- Toimiv skeem perearstide ja regionaal- ja keskhaiglate baasil on valmis

Et vältida ühte PCa surmajuhtu...

(Hugosson, 2010)

- NNS - number needed to screen 293
- NNT - number needed to diagnose 12

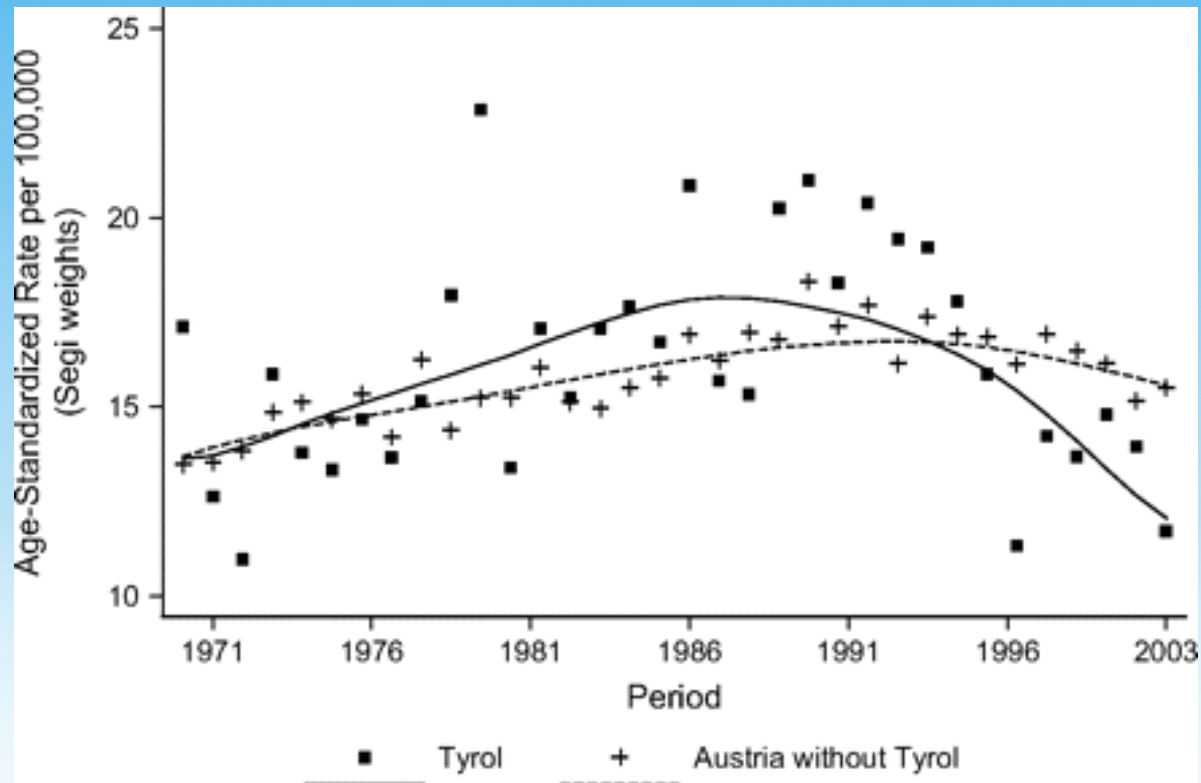
- Pca surma risk skriiningrühmas - OR 0,56
- 0,44 kui arvestada osalenud v kontroll!!!
  - Rinnavähil 0,68-0,86
  - Kolorektaalvähil 0,69 (11,2a)

PSA testi mõju eesnäärmevähi diagnoosile ja surmajuhtude sagedusele (USA näide)

- Laiaulatuslik (enam kui 70% sihtrühmast testitud) office-based screening on andnud järgnevaid tulemusi:
  - avastatakse vähem metastaseerunud vähivormiga mehi
    - 1985-89 16%
    - 2003 4% (www.seer.cancer.gov)
    - 2007 ~1% (Loeb ja Catalana 2007)
    - **Eestis 30-40%**
  - tänu eelnevale on paranenud 5-aasta elunevus
    - 1983-85 75%
    - 1999-2000 >99% (Loeb ja Catalana 2007)
    - **Eestis 1990-1994 52,1% (Sant, Aareleid et al. 2003)**
  - vähispetsiifiliste surmajuhtude vähenemine 10 aastat peale laialdast PSA testi kasutuselevõttu 32,5% (Loeb ja Catalana 2007). **Eestis jätkuv kasv?**

Tirolsi programmi tulemused

Age-standardized rate of prostate cancer mortality in Tyrol and in Austria without Tyrol, mortality data for Austria, 1970–2003. (Oberaigner, 2006)